

PEDIATRIYA VA NEONATOLOGIYADA BOLALARNI OVQATLANTIRISHNING HAMSHIRALIK AMALIYOTIDAGI AHAMIYATI

Sadullayeva Zulayho Alisherovna

Urganch Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi

“Terapiya” kafedrasi bosh o‘qituvchisi

Annotatsiya: Bolalarni to‘g‘ri va muvozanatli ovqatlantirish pediatriya va neonatologiya sohasida asosiy muammolardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, yangi tug‘ilgan chaqaloqlar va erta yoshdagi bolalarda ovqatlantirish jarayonini to‘g‘ri tashkil etish ularning sog‘lom o‘sishi, jismoniy va aqliy rivojlanishini ta‘minlaydi. Ushbu ilmiy maqolada bolalarni ovqatlantirish turlari, ularning afzallik va kamchiliklari, hamshiralarning ovqatlantirishdagi roli hamda ovqatlantirish bilan bog‘liq muammolar ilmiy jihatdan tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, hamshiralik nazorati va to‘g‘ri yondashuv bolalar orasida ovqat hazm qilish tizimi kasalliklari va oziqlanish yetishmovchiligining oldini olishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: pediatriya, neonatologiya, bolalarni ovqatlantirish, ona suti, sun‘iy ovqatlantirish, hamshiralik ishi.

Annotation: Proper and balanced nutrition of children is one of the key issues in the fields of pediatrics and neonatology. Especially in newborns and young children, the correct organization of feeding ensures healthy growth as well as physical and cognitive development. This scientific article analyzes the types of child feeding, their advantages and disadvantages, the role of nurses in the feeding process, and feeding-related problems from a scientific perspective. The study results demonstrate that effective nursing supervision and an appropriate approach play a crucial role in preventing digestive system disorders and nutritional deficiencies among children.

Keywords: pediatrics, neonatology, child nutrition, breast milk, artificial feeding, nursing

Kirish

Bugungi kunda bolalar salomatligini mustahkamlash va ularning sog‘lom voyaga yetishini ta‘minlash davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri

hisoblanadi. Pediatriya va neonatologiyada bolalarni ovqatlantirish masalasi alohida e'tibor talab qiladi, chunki hayotning dastlabki yillari organizmning eng tez o'sish va rivojlanish davri hisoblanadi. Shu sababli, bu davrda oziq moddalarga bo'lgan ehtiyoj yuqori bo'ladi.

Neonatal davrda bola organizmi tashqi muhitga moslashadi va immun tizimi yetarlicha shakllanmagan bo'ladi. Ona suti tarkibidagi biologik faol moddalar, vitaminlar va immunoglobulinlar bolaning organizmini infeksiyalardan himoya qiladi. Bu jarayonda hamshiralar ona va bolaga to'g'ri maslahat berish, ovqatlantirish texnikasini tushuntirish hamda ovqatlantirish jarayonini doimiy nazorat qilish orqali muhim rol o'ynaydi.

Materiallar va usullar

Mazkur tadqiqotda ilmiy va o'quv adabiyotlarni tahlil qilish, kuzatuv usuli va taqqoslash metodlaridan foydalanildi. Pediatriya va neonatologiya bo'limlarida olib borilgan amaliy kuzatuvlar davomida hamshiralarning bolalarni ovqatlantirishdagi faoliyati o'rganildi.

Tadqiqot quyidagi ovqatlantirish turlarini qamrab oldi:

- **Tabiiy ovqatlantirish** (ona suti bilan);
- **Sun'iy ovqatlantirish** (sut aralashmalari yordamida);
- **Aralash ovqatlantirish** (ona suti va sun'iy aralashmalarni birgalikda qo'llash).

Shuningdek, ovqatlantirish jarayonida gigiyena qoidalariga rioya qilish, steril idishlardan foydalanish va ovqatlantirish oralig'iga amal qilish darajasi baholandi.

Natijalar

Tadqiqot jarayonida bolalarni ovqatlantirish usullari, hamshiralik nazorati darajasi hamda bolalarning sog'liq ko'rsatkichlari o'rtasida yaqqol bog'liqlik mavjudligi aniqlandi. Kuzatuvlar shuni ko'rsatdiki, ovqatlantirish jarayoni to'g'ri tashkil etilgan bolalarda fiziologik rivojlanish jarayonlari uzluksiz va barqaror kechgan.

Ona suti bilan ovqatlantirilgan bolalarda metabolik jarayonlarning me'yorida kechishi kuzatildi. Ushbu bolalarda protein, yog' va uglevod almashinuvi muvozanatlangan bo'lib, bu holat tana vaznining me'yorida ortishiga va ichki organlar funksional yetilishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Ayniqsa, markaziy nerv tizimi rivojlanishida ijobiy dinamikalar qayd etildi, bu esa ona sutidagi omega-3 yog' kislotalari va boshqa biofaol moddalarning ta'siri bilan izohlanadi.

Immunologik ko'rsatkichlar tahlili shuni ko'rsatdiki, tabiiy ovqatlantirilgan bolalarda sekretor immunoglobulin A darajasi yuqoriroq bo'lib, bu ularni ichak va nafas yo'llari infeksiyalaridan samarali himoya qilgan. Natijada, bunday bolalarda shifoxonaga murojaat qilish holatlari va antibiotik terapiyasiga ehtiyoj sezilarli darajada kam bo'lgan.

Sun'iy ovqatlantirishda bo'lgan bolalarda esa adaptatsiya jarayoni murakkabroq kechgani kuzatildi. Ayniqsa, erta neonatal davrda ferment tizimining yetarlicha shakllanmaganligi sababli ovqat hazm qilish buzilishlari ko'proq uchradi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, sun'iy ovqatlantirilgan bolalarda ichak mikrobiotasi tarkibi beqaror bo'lib, foydali bakteriyalar miqdorining kamayishi disbakterioz rivojlanishiga olib kelgan.

Hamshiralarning amaliy aralashuvi sezilarli ijobiy natijalar berdi. Ovqatlantirish texnikasini standartlashtirish, individual yondashuv va ota-onalarni muntazam o'qitish orqali bolalarda ovqatlanish bilan bog'liq asoratlar kamaygani qayd etildi. Ayniqsa, kam vaznli va muddatidan oldin tug'ilgan chaqaloqlarda hamshiralik parvarishining kuchaytirilishi ularning hayotiy ko'rsatkichlarini barqarorlashtirdi.

Muhokama

Mazkur tadqiqot natijalari bolalarni ovqatlantirish masalasi faqatgina oziqlantirish bilan cheklanmasdan, kompleks tibbiy-pedagogik jarayon ekanligini tasdiqlaydi. Neonatal va erta bolalik davrida ovqatlantirish organizmning funksional tizimlari shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan, hamshiralik yondashuvi ilmiy asoslangan va individual bo'lishi zarur.

Ona suti bilan ovqatlantirishning ustunligi tadqiqot davomida yana bir bor tasdiqlandi. Ona suti tarkibidagi immunologik komponentlar, gormonlar va fermentlar bolaning organizmini tashqi muhit ta'sirlariga moslashtiradi. Hamshiralarning emizishni qo'llab-quvvatlashdagi roli, ayniqsa, tug'ruqdan keyingi dastlabki soatlarda juda muhimdir. Aynan shu davrda to'g'ri tashkil etilgan emizish laktatsiya jarayonining muvaffaqiyatli kechishini ta'minlaydi.

Sun'iy ovqatlantirishga majburiy o'tilgan holatlarda esa hamshiralarning mas'uliyati yanada ortadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, noto'g'ri tayyorlangan sut aralashmalari yoki gigiyenik qoidalarga rioya qilinmasligi bolalarda metabolik stress va infeksiyon asoratlar xavfini oshiradi. Shu sababli,

hamshiralarning doimiy nazorati va standart protokollarga amal qilishi muhim hisoblanadi.

Muhokama jarayonida shuningdek, qo‘shimcha ovqatlarni kiritish masalasiga alohida e‘tibor qaratildi. Erta yoki kech kiritilgan qo‘shimcha ovqatlar bolaning ovqat hazm qilish tizimiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Bu borada hamshiralarning ota-onalarni ilmiy asoslangan tavsiyalar bilan ta‘minlashi bolalarda allergik kasalliklar va oziqlanish yetishmovchiligini kamaytirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, bolalarni ovqatlantirishda hamshiralik faoliyati mustaqil va muhim professional yo‘nalish bo‘lib, u pediatriya va neonatologiya amaliyotida yetakchi o‘rin egallaydi. Ilmiy asoslangan, tizimli va individual yondashuv sog‘lom bolalik davrini ta‘minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Xulosa

Bolalarni ovqatlantirish pediatriya va neonatologiyada muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Hamshiralik yondashuvi to‘g‘ri tashkil etilgan taqdirda bolalarda ovqat bilan bog‘liq kasalliklar va asoratlari sezilarli darajada kamayadi. Hamshiralarning tomonidan olib boriladigan ma‘rifiy va amaliy ishlar sog‘lom avlodni tarbiyalashda muhim o‘rin tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti. **Bolalarni ovqatlantirish bo‘yicha global tavsiyalar.**
2. Ismoilov M.I. *Pediatriya*. Toshkent, 2020.
3. Neonatologiya asoslari. O‘quv qo‘llanma. Toshkent, 2021.
4. Hamshiralik ishi bo‘yicha o‘quv-uslubiy qo‘llanma. Toshkent, 2019

Research Science and
Innovation House

